

Portretul Fecioarei Maria, în a cărui execuție este evidentă grija artistului, ne înfățișează o femeie ce se deosebește prea puțin de celelalte portrete frumoase executate. În execuția acestui portret artistul s-a ghidat numai după simțul său. Nimic din maniera bizantină de reprezentare a portretului, nimic stingaci și artificial. Ținuta degajată a Fecioarei Maria, ca și faldurile hainei ce-i acoperă trupul, atât de des întâlnite în reprezentarea portretelor, sînt cele mai bune indicii.

Dacă ar lipsi nimbul din jurul capului și inițialele grecești  $\text{MP } \Theta\text{X}$  pentru «Maica Domnului», nu l-am deosebi de celelalte portrete de femeie.

Textul primei coloane se ocupă de istoria Romei din vremea lui Cezar, ca și de cei trei Irozi, stăpînituri în Izrael. Textul coloanei a doua se ocupă de filiația lui Iosif, bărbatul Mariei.

Fila 21 cuprinde cel mai mare număr de portrete din întreaga operă, 35, împărțite în două mari grupe: o primă grupă, care arată filiația regilor din Izrael pornind de la Antipatru Idumeul, și a doua grupă, cuprinzînd filiația unora dintre apostolii lui Iisus Hristos.

În prima grupă, din portretul încoronat al lui Antipatru Idumeul<sup>462</sup> se desfac cinci linii, care duc la cei cinci urmași ai săi: patru feciori și o fată, Irod Ascalonitul<sup>463</sup>, Iosip<sup>464</sup>, Fasel<sup>465</sup>, Feror<sup>466</sup>, Salomi<sup>467</sup>. Primul dintre feciori, Irod Ascalonitul, care urmează la tron, este înfățișat tot cu o coroană pe cap și cu blană de hermină, iar portretul său este așezat la marginea primei coloane, pe linia stăpîniturilor din Izrael.

Din portretul lui Irod Ascalonitul se desfac 4 linii, care duc la cele patru soții ale sale: Maratha<sup>468</sup>, Mariamna<sup>469</sup>, Dosa<sup>470</sup>, Cleopatra<sup>471</sup>, înfățișate ca regine. Din portretul fiecărei regine se desfac alte linii, care duc la cei șase urmași ai săi, născuți din cele patru căsătorii. Este vorba de Arhelau<sup>472</sup>, Aristobul<sup>473</sup>, Alexandru<sup>474</sup>, Antipatru<sup>475</sup>, Filip Tetrarhul<sup>476</sup> și Irod Antipa<sup>477</sup>. Din portretele urmașilor lui Irod Ascalonitul, pe noi ne interesează, pentru valoarea artistică mai ales, portretul încoronat al lui Arhelau, portretul lui Filip Tetrarhul și al lui Irod Antipa.

Pe linia stăpîniturilor Iudeii, mai jos, este situat portretul încoronat al lui Irod Agripa<sup>478</sup>. În dreapta, legat de cei doi bărbați ai ei, Filip Tetrarhul și Irod Antipa, ca și de tatăl său Alexandru, se află portretul încoronat al Irodiadei<sup>479</sup>. În total, pe prima coloană sînt desenate 18 portrete, din care șase sînt portrete de femei.

Pe fișa centrală nu mai apare nici un portret; ultimele trei medalioane, mai mari decît celelalte, avînd diametrul de 38 mm, reprezintă nașterea, pe Iisus Emanuel și răstignirea lui Iisus.

Linia stăpîniturilor din Egipt, situată în stînga fișei centrale (și întreruptă, pe pagina precedentă, de portretul lui Cezar), trece pe această pagină în dreapta acestei fișii, cuprinzînd portretele împăraților Octavian August<sup>480</sup> și Tiberiu<sup>481</sup>.

Pe coloana a doua întîlnim 15 portrete, dintre care trei de femei, înfățișînd personaje apropiate lui Iisus Hristos. Dintr-o dungă subțire ce pornește din portretul Anei, de pe pagina precedentă, se desfac două linii spre medalioanele ce înfățișează pe această pagină pe Salomi<sup>482</sup>, «al 3-lea bărbat al Anei» și pe Cleopa<sup>483</sup>, «al doilea bărbat al Anei». Din portretul lui Salomi, dunga coboară la Maria<sup>484</sup>, soția sa, iar de la aceasta, prin fiul lor Zevedeu<sup>485</sup>, la cei doi apostoli: Iacov cel Mare<sup>486</sup> și Ioan Evanghelistul<sup>487</sup>.

De la Cleopa, dunga coboară, paralel cu cea din Salomi, la Maria<sup>488</sup>, femeia lui, cotește la dreapta, la medalionul lui Alfeu<sup>489</sup> al doilea bărbat al acesteia —, iar de la Alfeu coboară patru linii spre cei patru fii ai săi: Simon<sup>490</sup>, Iacov cel Mic<sup>491</sup>, Thadeu<sup>492</sup> și Iosif<sup>493</sup> cel Drept, toți adepți ai noii religii.

În colțul din dreapta, sus, sînt desenate portretele Elisabetei<sup>494</sup> (vară cu Fecioara Maria), a lui Zaharia<sup>495</sup> bărbatul său și al lui Ioan Botezătorul<sup>496</sup>.

Valoarea deosebită a acestei pagini constă nu numai în numărul foarte mare de portrete pe care le cuprinde, ci și în arta remarcabilă cu care au fost lucrate. Fiecare dintre cele 35 de portrete aduce o notă deosebită în trăsăturile feței, în îmbrăcăminte sau în ținută. Aceasta este pagina în care preocuparea artistului a culminat. Un portret de o remarcabilă valoare artistică prin trăsăturile foarte expresive este cel al lui Iosip, unul dintre fiii lui Antipatru Idumeul. Grațioase sînt apoi portretele care reprezintă pe cele patru soții ale regelui Irod Ascalonitul. Aceste portrete se disting și prin îmbrăcăminte deosebit de aleasă și prin podoabele de la gît și de la piept. Portretul lui Irod Antipa, ca și cel al lui Irod Agripa de pe linia regilor Iudeii, se remarcă prin ținuta rigidă a capetelor, ca în arta bizantină.

În Irodiada, artistul înfățișează un portret șters, de regină, desenat din față, cu capul acoperit de un voal, peste care este așezată coroana. Ea poartă la gît șirag de mărgelă, ca și celelalte regine de pe această pagină.

Primul medalion de pe fișa centrală înfățișează nașterea. În iesle, pruncul înfășurat în scutece este încălzit de suflarea celor două animale, cărora li se văd capetele. În primul plan stau Maria și Iosif, în genuchi, în atitudine de rugăciune. În planul al doilea se profilează un șir de munți stîncoși, deasupra cărora, din bolta cerească, coboară pe o rază o stea ce